

Tusculum

2025
SOLIN-18

Nakladnik

Javna ustanova u kulturi
Zvonimir Solin
Kralja Zvonimira 50
Solin

Za nakladnika

Tonći Čičerić

Glavni urednik

Marko Matijević

Uredništvo

Joško Belamarić
Nenad Cambi
Dino Demicheli
Josip Dukić
Arsen Duplančić
Miroslav Katić
Dražan Maršić
Ivana Odža
Michael Ursinus

Grafičko oblikovanje i priprema za tisak

Marko Grgić

Izrada UDK-a

Iva Kaić

Tisak

Jafra Print Solin

Naklada

500 primjeraka

Izdavanje časopisa novčano podupire Grad Solin.

UDK 908(497.5-37 Solin)

Tiskana inačica: ISSN 1846-9469

Mrežna inačica: ISSN 1849-0417

Tusculum

Časopis za solinske teme

18

Solin, 2025.

Sadržaj

7-61	Ivan Šuta – Dijana Žaja	Kasnorepublikanske amfore iz Sikula (Resnik)
63-100	Luka Donadini	Salonitanski krajolik i božanstva
101-117	Dražen Maršić – Marko Matijević	Pristupna razmatranja o fragmentima građevine kružnoga tlorisa iz istočne Salone
119-137	Sanja Ivčević	Rimska vojnička oprema s područja Salone iz jedne privatne arheološke zbirke
139-151	Dino Demicheli – Ivica Pleština	Epigrafski spomenici s položaja Bugarevo u Solinu
153-186	Arsen Duplančić – Zoraida Demori Staničić	Tri liturgijska predmeta don Frane Bulića
187-199	Sanja Acalija	Uspomene na vezenim krpama – zalag kulturnoj baštini
201-215	Marko Matijević	Solinske razglednice po slikarskim djelima
217-228	Tonći Ćićerić	Prilozi za biografiju Katice Šperac-Auf
229-234	Ivana Odža	Transgeneracijsko pamćenje o hrvatskim kraljevima u suvremenim adaptacijama povijesnih predaja za djecu
235-236		Naputak suradnicima <i>Tusculuma</i>

Ivana Odža

Transgeneracijsko pamćenje o hrvatskim kraljevima u suvremenim adaptacijama povijesnih predaja za djecu

Ivana Odža
Sveučilište u Splitu
Filozofski fakultet
Poljička cesta 35
HR, 21000 Split
iodza@ffst.hr

U radu se govori o transgeneracijskome prijenosu kolektivnoga sjećanja i kolektivnih trauma u predajama, odnosno u njihovim prilagodbama u dječjoj književnosti. Razmatraju se isječci hrvatske povijesti iz vremena hrvatskoga kraljevstva. Predajni supstrat u književnim adaptacijama za djecu – Hrvoje Hitrec (*Hrvatske legende*, 2007.), Dubravko Horvatić (*Grički top*, 1987.) – obogaćen je sadržajnim pojedinostima, stilski je dotjeran, a književno je oblikovanje likova kompleksnije. Tekst nastao razrađenim književnim postupcima nudi kompleksnije razmatranje prošlosti, a time i mogućnost drugačijega transgeneracijskog prijenosa kolektivnoga sjećanja/traume.

Ključne riječi: Dubravko Horvatić, Hrvoje Hitrec, književna prilagodba, kolektivno sjećanje/trauma, predaja transgeneracijski prijenos

UDK: 82-93:94(497.5)"653"

Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 7. srpnja 2025.

Povijest i ideologija u dječjoj književnosti

Dječja književnost nerijetko je prikazivala sliku povijesno-političkih trenutaka vremena. Devetnaestoljetna dječja književnost često potiče nacionalni zanos, oblikuje herojske likove, a povijesne teme dio su i suvremene dječje književnosti.¹ Dječja je književnost često bila u funkciji oblikovanja povijesti u skladu s važećom ideologijom vremena.² Bez obzira na činjenicu da djetinjstvo nije uvijek bilo prepoznato kao period ljudskoga razvoja vrijedan posebne pažnje, kamoli dublje analize,³ dijete se uvijek prepoznavalo kao značajan medij u transgeneracijskome prijenosu životnih iskustava i vrijednosti. Moglo mu se pristupiti kao manipulativome, neispunjeno prostoru otvorenome za oblikovanje u skladu s važećim obrascima političke moći, a često ga se doživljavalo i kao iskrenoga posrednika »na kojemu svijet ostaje« i kojemu je važno usaditi ono što se osjeća važnim u individualnome i kolektivnome vrijednosnome korpusu. Povijest

je, stoga, u najširem smislu riječi oduvijek bila prikladna riznica za oblikovanje tekstova kojima će se djelovati na odgoj i emocionalni svijet djece i mladih.

Iako su književna djela povijesne tematike i dalje značajan dio korpusa hrvatske dječje književnosti, čini se da se čitateljska praksa djece i mladih posljednjih tridesetak godina više orijentira prema individualnim sudbinama i unutarnjim proživljavanjima dječjih likova koji sami sa sobom imaju dovoljno problema da im povijesna perspektiva u mirnodopskim razdobljima nije više nužna za doživljavanje osobne stvarnosti.

Hrvatska dječja proza posljednjih triju desetljeća često tematizira osobne dječje sudbine, konfliktne obiteljske odnose i odnose s vršnjacima. Ipak, kako je već istaknuto, nekolicina suvremenih pisaca ostala je vjerna tradicionalnome historiografskom pristupu u kojemu se pozitivna percepcija prošlosti može prepoznati kao dominantna

1 Povijesne teme predmetom su važnih klasičnih djela od kojih su neka i lektirni naslovi (Alojz Majetić, *Omiški gusari*, Dubravko Horvatić, *Pleme Kroatana*, *Katarina Kosača*, Tihomir Horvat, *Mali ratnik* i dr.).

2 Tom se temom intenzivnije bavio Berislav Majhut. Usp., primjerice, B. Majhut 2022.

3 O poimanju djetinjstva, odnosu djeteta i dječje književnosti u uvodnome dijelu svoje knjige pisama D. Zima 2011, str. 7-18.

emocija u transgeneracijskome autorskom prenošenju povijesnih iskustava.

Suvremena interdisciplinarna istraživanja i sama su usmjerena upravo na povijesne trenutke koji snažno obilježavaju kolektiv, osobito na one traumatične, ali i na traumatična iskustva koja obilježavaju život pojedinca, a posljedica su iskustava predaka. Riječ je epigenetičkim istraživanjima koja transgeneracijske pobjede i poraze/traume u osobnome životu upisuje u genetsku memoriju procesom transgeneracijskoga prijenosa.

Transgeneracijski prijenos i epigenetika ili kako književnošću liječiti traumu

Transgeneracijski prijenos podrazumijeva generacijsko prenošenje pozitivnih i negativnih iskustava. Negativna su otvarala potrebu i mogućnost liječenja, odnosno korekcije pa su izazivala i više interesa. Ozbiljnija epigenetička istraživanja vezana su za potomke preživjelih u holokaustu čiji su se osobni problemi, posebice među mladima, tumačili kao posljedica neriješenih trauma predaka, ali i za druge etničke zajednice čiji je identitet obilježen snažnim traumatskim iskustvima.⁴ Taj se fenomen sve više izučava i potvrđuje u prirodnim znanostima pa epigenetika uočava nasljedne promjene u ekspresiji gena koje se događaju bez promjena u DNK.⁵ Vrlo pojednostavljeno rečeno, emocionalna energija, pozitivna i traumatična, upisuje se u gene, osobne ili kolektivne. Proces je reverzibilan, podložan korekciji, a jedna od mogućnosti korekcije leži upravo u temeljnemu književnom alatu – verbalizaciji traumatičnoga iskustva.

Suvremena književnost za djecu i mlade povijesnu građu nastoji približiti recipijentu tako da povijesne činjenice oblikuje prihvatljivo suvremenome čitatelju. Takav tekst primarno mora biti zabavan, a čini se da je i kratkoća teksta sve češći uvjet. Pavao Pavličić ponajbolje je osjetio bilo nestrpljivoga čitatelja novoga milenija i najbolje mu je pošlo za rukom stvoriti pitko tkivo suvremenoga pseudopovijesnog romana.

Dječja književnost predstavlja ključnoga prijenosnika povijesnoga sjećanja koje utječe na oblikovanje sadašnjosti.⁶ Osobito je to osjetljivo kada se žele prikazati negativni aspekti povijesti te time utjecati na dužnost nezaboravljanja povijesnih tragedija. U hrvatskoj suvremenoj

dječjoj književnosti takvu je ulogu ponajprije odigrala dječja ratna književnost. S druge strane, daleki povijesni događaji ne posreduju čitateljevo blisko iskustvo te su često usmjereni prema oblikovanju pozitivnoga sjećanja na dominantne osobe određenoga povijesnoga razdoblja. Takve su povijesne osobe često predmet usmenih predaja. Predaje, za razliku od legendi,⁷ temelje se na istinitim povijesnim događajima, a vezane su za osobe i događaje koje kolektivno sjećanje percipira kao značajne, često prekretničke. Osnovni predajni usmenoknjiževni supstrat temeljen na povijesnim saznanjima o hrvatskim kraljevima pokazuje se kao plodonosno dječje štivo. Jedan je od najpoznatijih kralj Zvonimir, a predmet adaptacije predajnoga supstrata u dječjoj književnosti i drugi su hrvatski kraljevi. Predajni supstrat, i sam podložan promjenama i adaptacijama u procesu usmenoknjiževnoga prenošenja, u književnim prilagodbama uglavnom zadržava temeljni sadržaj, ali se stilskim postupcima i karakterizacijom likova značajno udaljava od njega.

U nastavku će se razmatrati isječki hrvatske povijesti iz vremena hrvatskoga kraljevstva obrađeni u usmenim predajama, odnosno njihova književna prilagodba suvremenome (dječjem) čitatelju. Odabrani književni tekstovi analizirat će se sadržajno i stilski. Pitanje na koje se upućuje odnosi se na mogućnost književnih tekstova za djecu koje koriste predaje kao temelj, da utječu na promjene u transgeneracijskome prijenosu, odnosno na drugačije razumijevanje transgeneracijske traume.

Analiza odabranih književnih tekstova

Kao ilustrativni primjer koristit će se poznata i višestruko obrađena tematika predaje o hrvatskim vladarima u autorskim pripovjednim zbirka dvojice hrvatskih dječjih klasika, Hrvoja Hitreca (*Hrvatske legende*, 2007.) i Dubravka Horvatića (*Grički top*, 1987.). Te se knjige ne moraju nužno čitati kao književnost za djecu, ali činjenica da su prepoznate kao djelo za lektiru u 7., odnosno u 3. razredu, ukazuje na to da su prikladno dječje štivo.

Predaje o kralju Zvonimiru u obradi Hrvoja Hitreca utemeljene su na povijesnoj građi kojoj su temeljni obrisi poznati.⁸ Najpoznatije sačuvane predaje obrađuju Zvonimirovu nasilnu smrt i kletvu upućenu hrvatskome narodu, iako predajnu inačicu Vjekoslav Klaić smatra povijesno

4 Usp. M. Y. H. Brave Heart 2023; Y. Danieli 1988; A. Etkind 2013; T. K. Graaf 1998.

5 Usp. T. Baković 2025.

6 Savsar prema M. Missiou 2024, str. 158.

7 Usp. M. Dragić 2009.

8 Isto, str. 36.

neistinitom i zlorabljenom od neprijateljskih naroda.⁹ Dvije su ključne točke zajedničke različitim predajama o kralju Zvonimiru: njegova pravičnost i dobrota te njegova klemtva i nasilna smrt, dok se u načinu ubojstva različite predaje u detaljima razlikuju.¹⁰ U svim je predajama kralj Zvonimir prikazan kao dobar¹¹ i mudar kralj čija je vladavina obilježena blagostanjem, a nepristajanje Hrvata na njegovu molbu za sudjelovanjem u križarskim ratovima predaja ne percipira kao odvažnost i miroljubivost hrvatskoga naroda, nego kao izdajnički čin naroda prema dobrome kralju. Iz zabilježenih predaja¹² saznajemo o blagostanju u Zvonimirovo vrijeme te o njegovoj čvrstoj i neupitnoj slavi. U *Ljetopisu popa Dukljanina* koja sadrži legendu o smrti kralja Zvonimira, Zvonimirove zasluge jasnije su iskazane, iako se njegova osobnost uglavnom svodi na dobrotu:

»I osta kraljem Zvonimir, koji počteni kralj, sin dobrog spomenutja, poče crkve veoma čtovati i ljubiti. I poče dobre pomagati, a progoniti zale. I bi od svih dobrih poljubljen, a od zlih nenavijen, jere ne mogaše zla vidjeti. I tako ne biše on za Hrvate, zašto oni neće biti dobrotom dobiti, da bolji su pod strahom. I za dobroga kralja Zvonimira biše vesela sva zemlja, jere biše puna i urešena svakoga dobra i gradovi puni srebra i zlata. I ne bojaše se ubogi da ga izji bogati, i ne jaki da mu vazme jaki, ni sluga da mu učini nepravo gospodin. Jere kralj svih branjaše, zašto ni sam prezpravedno ne posidaše, tako ni inim ne dadiše.«¹³

Predaje se koncentriraju na povijesni značaj povijesne osobe pa se mahom ističu zasluge za narod, a karakter vladara opisan je najčešće pojednostavljeno, isticanjem dominantne osobine.¹⁴ Za razliku od sažetoga jezika usmenih predaja i legendi, suvremeni pisci povijesne osobe i trenutke suvremenoj dječjoj publici približavaju romansiranim narativnim tehnikama, opsežnim pripovijedanjem, oslikavajući niz detalja te razrađenim karakterom likova. Autorski su o Dmitru Zvonimiru pisali Eugen Kumičić, Vladimir Nazor, Dražen Kovačević i dr.¹⁵

Autorski rad Hrvoja Hitreca i Dubravka Horvatića nadahnut je predajama o hrvatskim vladarima. Dmitra

Zvonimira u autorskom radu Hrvoja Hitreca upoznajemo i iz perspektive javnoga, ali i osobnoga života, kao brižna i strastvena ljubavnika, kao vješta političara-diplomata koji kroji svoju vladarsku mrežu teškim obuzdavanjem vlastitih strasti i balansiranjem između dužnosti i trenutačnih želja:

»Kad se Jelena povukla usred pijanke, vidjevši da se večera promiče u orgije, bacila je sa stuba još jedan pogled na bana i uzdahnula, a on se jedva svladao da ne pođe za njom i rastrga joj haljinu.«¹⁶

Iz predajnog supstrata ostaje samo pozitivna aura dobrote i vješta vladanja, ali se Zvonimirov karakter razrađuje u nizu detalja. Njegov prethodnik, Petar Krešimir Četvrti, nije bio oduševljen Zvonimirovim savezom s Ugri-ma koji će donijeti brak s Jelenom, ali se tješio državnim dobrobiti. No plemenita razboritost usmjerena državnim interesima pomiješana je sa sasvim ljudskim strahom i jakim vladarskim egom:

»Kad je dočuo da se Dmitar Zvonimir, kojega su Ugri nazivali Demetriusom, oženio Jelenom i srodio s ugarskim kraljevićima, obuzmu kralja pomiješani osjećaji – pomalo se pribojavao ojačanoga bana, a opet mu bijaše drago što je tim brakom utvrđen mir na Dravi za duga vremena. No kralj doista nije imao razloga zazirati od Zvonimira, koji bijaše čestit u duši.«¹⁷

Zvonimirova čestitost preobražava Jeleninu pohlepu te ona iz proračunate prevarantice počinje istinski ljubiti. Takvim književnim postupkom, nadogradnjom romantičnom fabulom, zadržana je povijesna istina o interesnome braku, ali pojedinostima iz osobnoga kraljeva života ostvarena je suptilnija karakterizacija lika, što može biti vrlo privlačno mladome čitatelju jer se s takvim likom lako poistovjetiti. Jelenina stvarna narav iznova se budi nakon smrti Petra Krešimira Četvrtoga, ali Zvonimirovu čestitost, karakterističnu osobinu predajnog transgeneracijskog pamćenja, Hitrec nepokolebljivo zadržava, usprkos navali prevrtljive Jelene da što prije zgrabi vlast jer »vlast

9 Isto.

10 Usp. P. Jurica, 2024.

11 M. Dragić 2009, str. 36.

12 M. Dragić prema P. Jurica 2024, str. 18, 19.

13 I. Mužić prema P. Jurica 2024, str. 24.

14 M. Ljubić 2020, str. 37.

15 M. Dragić 2009, str. 41.

16 H. Hitrec 2007, str. 30.

17 Isto, str. 31.

je žena koja ne čeka dugo u praznoj postelji«. Hitrec pojašnjava da je savez s papom interesni savez na dobrobit i zaštitu naroda, stoga se Zvonimir na njega obvezuje iz plemenitih razloga, a ne iz osobnih interesa. Pokazuje pri tome da mu je poznat stil usmenih predaja, uspijeva unutar hrvatskoga standarda, koristeći inverzivnu rečenicu te zasićujući tekst povijesnim detaljima i osobama, postići svojevrsnu predajnu arhaičnost. Istovremeno, vrlo je svjestan čitateljske publike kojoj se obraća te vješto balansira odabirom detalja i njihovom književnom razradom, zadovoljavajući trojako: podučava, potiče estetski doživljaj, zadržava. Oslikava to sljedeći ulomak:

»Blagi je burin puhao solinskim poljem kada je početkom listopada Zvonimir jahao među narodom prema crkvi sv. Petra, a uz njega prvostolnik splitski Lovro, hrvatski biskup i brojni biskupi od Osora do Trogira, te banovi i župani hrvatskih zemalja. U crkvi stavi papin poslanik hrvatsku krunu na glavu Zvonimirovu, a novi kralj izreče zavjernicu da će uvijek činiti što rimski papa bude od njega tražio.«¹⁸

Osobe, kakva je, primjerice, Tadija Slovinac, pokazuju složenost državnih odnosa na koje nerijetko utječu emocije, subjektivnost i osobne frustracije, kakva je, primjerice, Tadijina erotska naklonost prema Zvonimirovoj ženi Jeleni. Zvonimirova osobnost sukobljava se sa željama naroda i tu složenu situaciju moguće je gledati kao sliku niza transgeneracijskih trauma i složenih političkih odnosa naspram običnim sudbinama, te povezanost sudbine kolektiva i pojedinca. Hitrec ističe kako se Zvonimir ne mili poslati svoj narod u križarski rat, ali kako je duboko svjestan vladarske odgovornosti i obećanja dana papi te zaštite koju je zauzvrat dobio. Njegova je kletva stoga percipirana kao pravedan krik razočarana vladara kojemu je zlo vraćeno za dobro. Takvom poantom sačuvana je suština predajnoga supstrata, a popratne okolnosti produbljene su i oslikavaju kompleksniju povijesnu sliku utemeljenu na povijesnim činjenicama, ali i obogaćenu produbljenom karakterizacijom likova čije odluke o važnim državnim pitanjima nisu uvijek bile ni lake, ni jednoznačne.

Kao drugi primjer poslužiti će pripovijest o posljednjemu hrvatskom kralju, Petru Svačiću. Stjepana koji je

trebao naslijediti krunu Petra Krešimira,¹⁹ »tog boležljivog strašljivca natjerali Hrvati da se zakopa u samostan pokraj Splita. Nevičan maču i konju, svjetovnim poslima i spletkama, Stjepan se nije bunio. Uzgajao je kupus, molio se i postio«. Nakon prisilne Stjepanove krunidbe i skore smrti »(...) Razbudi se hrvatska nesloga i razlije zeleni hrvatski jal, rastrgnu se Hrvati na mnoge stranke, od kojih je svaka nudila za kralja svojega ljubimca. Nastade krvav razdor, zaredaju silne otimačine i podla ubojstva.«²⁰ Petar Svačić oslikan je u Hitreca kao romantičan ljubavnik koji »ujutro bi otrsao s košulje tragove ljubavi i navlačio na lice i tijelo oklop odlučna ratnika«, »pismen kao benediktinac i rječit od prirode, Petar je okupljao oko sebe Hrvate koji nisu htjeli tuđinca za vladara, ali se ni oko domaćeg sina nisu mogli složiti.«²¹ Usprkos oskudnim povijesnim podatcima, Petar Svačić prikazan je kao političar koji razumije okolnosti kojima je izložen te traži mudar način da ih riješi, razmatrajući pomno vlastite mogućnosti u okviru postojećih političkih okolnosti, mahom nepovoljnih. Kada se pak usudi iskoristiti ih, nesretno pogiba, a Hitrec u svoju pripovijest uvodi motiv hrvatskoga jala i nesloge:

»Očajni Petar ne dopusti da mu se na licu opazi malodušnost, već pozove vjerne Hrvate u boj. Bio je svičan i mirisala je šuma kroz koju je nevelika Petrova vojska jahala prema sjeveru. Ispod Gvozda, na donjoj Kupi, prihvati ta šaka Hrvata bitku s Kolomanom i njemu odanim hrvatskim velmožama.«²²

Narativ Dubravka Horvatića ponešto je stilski drugačiji. U uvodnome dijelu on se često izravno obraća čitatelju pružajući mu sliku vremena i osobe koja se opisuje, gradeći svjesno sponu između sadašnjosti i prošlosti. Priča o kralju Stjepanu, međutim, lišena je herojskih pothvata. Smještena je u povijesni i geografski kontekst, ali je u središtu piščeva interesa pogubnost pohlepe, oholosti, častohlepljivosti kao općeljudske osobine, odnosno izbaviteljska snaga pokajanja. Vila kralju Stjepanu nudi grad u zamjenu za očuvanje njegove plemenitosti i skromnosti po kojoj je bio poznat. Dobri se kralj, međutim, uzoholi te vilinsko djelo proglaši svojim nakon čega ne pati samo on nego i njegovi podanici. Uznemiren vlastitom krivnjom, Stjepan ponizno moli vilu za milost te se vraća prvotni poredak. Druga Horvatićeva pripovijetka o hrvatskim

18 Isto, str. 33.

19 Isto, str. 36.

20 Isto, str. 37.

21 Isto, str. 39.

22 Isto, str. 40.

kraljevima tematizira motiv izdaje posljednjega hrvatskog kralja Stjepana Tomaševića. Smrt izdajice Radaka upozorenje je na pogubnost izdaje kao ljudske osobine koju ne cijeni ni onaj koji od nje ima korist. Motiv izdaje, što je i smrt kralja Zvonimira, zapravo je snažna kolektivna trauma koju Dubravko Horvatić izdiže na općeljudsku razinu. Takav odmak od užega, nacionalnoga, prema općeljudskome, može se promatrati i kao model izmjene transgeneracijskoga prijenosa, odnosno iscjeljenja kolektivne traume.

Zaključak

Oba autora, Hrvoje Hitrec i Dubravko Horvatić, u svojim prilagodbama hrvatskih legendi i predaja odabiru poznate motive te ih obrađuju svojstveno svome autorskom senzibilitetu koji nije isključivo namijenjen djeci, ali je prepoznat kao prikladno dječje štivo. Činjenica da su djela uvrštena u školsku lektiru svjedoči o tome da ih je vrijeme prepoznalo i potvrdilo kao hrvatske dječje klasike. S

obzirom na suvremeni odnos prema povijesti,²³ osobito su aktualna.

Zajedničko im je poštivanje osnovne sadržajne i idejne niti predaje, a ono što ih od predaje razlikuje jest stilska obogaćenost izraza, romansirani pristup te suptilnija karakterizacija likova, osobito u Hitreca. Dubravko Horvatić skloniji je karakteristike lika povezati s općeljudskim iskustvom. Oba autora pokazuju pozitivan odnos prema nacionalnoj prošlosti te izraženu potrebu da je približe suvremenome djetetu. Predajni supstrat u književnim adaptacijama za djecu obogaćen je sadržajnim pojedinstima, stilski je dotjeran, a književno je oblikovanje likova kompleksnije. Razrađenim književnim postupcima takav je tekst otvoreniji za moguće drugačije razumijevanje povijesne zbilje. Književna slika kolektivno važnih povijesnih trenutaka sadržava drugačiji potencijal za transgeneracijski prijenos, a posljedično i za drugačiji odnos prema kolektivnim traumama, omogućujući, procesom analize i verbalizacije, njihovo zacjeljivanje.

Literatura

- M. Y. H. Brave Heart 2023 Maria Yellow Horse Brave Heart, *The Historical Trauma Response Among Natives and Its Relationship with Substance Abuse: A Lakota Illustration*, *Journal of Psychoactive Drugs* 35, 1, 2023, 7-13.
- Y. Danieli 1998 Yael Danieli, *International Handbook of Multigenerational Legacies of Trauma*, London – New York 1998.
- D. Demonja – M. Karzen 2020 Damir Demonja – Mirna Karzen, *Importance of Storytelling: How to Create More Resilient Cultural Heritage*, *Nova prisutnost* XVIII, 3, Zagreb 2020, 653-668.
- M. Dragić 2008 Marko Dragić, *Poetika i povijest hrvatske usmene književnosti*, Split 2008.
- M. Dragić 2009 Marko Dragić, *Starohrvatske povijesne teme u suvremenom narodnome pripovijedanju*, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu* 2-3, Split 2009, 21-44.
- A. Etkind 2013 Alexander Etkind, *Warped Mourning. Stories of the Undead in the Land of the Unburied*, Stanford CA 2013.
- T. K. de Graaf 1998 Theo K. de Graaf, *A Family Therapeutic Approach to Transgenerational Traumatization*, *Family Process* 37/2, Hoboken NJ 1998, 233–243.

23 U suvremenome odnosu prema povijesti, osobito u predstavljanju povijesti djeci, danas je osobito prepoznata metoda storytellinga, o čemu je dosta pisano. Vidjeti, primjerice, D. Demonja – M. Karzen 2020, o ulozi storytellinga u kontekstu suvremenih kolektivnih trauma (COVID).

- H. Hitrec 2007 Hrvoje Hitrec, *Hrvatske legende*, Zagreb 2007.
- D. Horvatić 2018 Dubravko Horvatić, *Grički top*, Zagreb 2018.
- P. Jurica 2024 Petar Jurica, *Povijesne predaje o hrvatskim narodnim vladarima*, završni rad, Split 2024.
- A. Lehrner – R. Yehuda 2018 Amy Lehrner – Rachel Yehuda, *Cultural trauma and epigenetic inheritance*, *Development and Psychopathology* 3/5, Cambridge 2018, 1763-1777.
- M. Ljubić 2020 Mirjana Ljubić, *Tematski svijet hrvatskih povijesnih predaja*, završni rad, Split 2020.
- B. Majhut 2005 Berislav Majhut, *Pustolov, siročće i dječja družba: hrvatski dječji roman do 1945.*, Zagreb 2005.
- B. Majhut 2022 Berislav Majhut, *Na Titoniku*, Zagreb 2022.
- N. Maslač 1941 Nikola Maslač, *Hrvatski kralj Zvonimir plemeniti (1076–1089)*, *Obnovljeni život* 22, 2, Zagreb 1941, 174-175.
- M. Missiou 2024 Marianna Missiou, *Intergenerational Transmission of Historical Events The Duty to Remember and Nostalgia in French Picturebooks about Refugees of 20th-Century Conflicts*, *Libri & Liberi* 13, 2, Zagreb 2024, 157-180.
- D. Zima 2011 Dubravka Zima, *Kraći ljudi. Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*, Zagreb 2011.

Summary

Ivana Odža

Transgenerational memory of the Croatian kings in contemporary adaptations of historical traditional tales for children

Keywords: Dubravko Horvatić, Hrvoje Hitrec, literary adaptation, collective memory/trauma, oral tradition, transgenerational transmission

The paper deals with the transgenerational transmission of collective memory and collective trauma in traditional tales, or rather in their adaptations in children's literature. To this end, extracts from Croatian history from the time of the Croatian kingdom are analysed. The substrate of the oral tradition in the literary adaptation for children (Hrvoje Hitrec, *Croatian Legends [Hrvatske legende]*, 2007, Dubravko Horvatić, *The Grič Cannon [Grički top]*, 1987) is enriched with content-related details, it is stylistically defined and the literary design of the characters is more complex. The text, created through elaborate literary adaptation, offers a more complex view of the past and thus the possibility of a different transgenerational transmission of collective memory/trauma.

Translated by Ivana Odža

